

Presentació de l'Obra completa de Jordi Rubió i Balaguer (Barcelona, 10 de març de 1999). —El dia 10 de març de 1999 se celebrà una sessió que serà difícil d'oblidar per als qui hi assistiren: la presentació de l'*Obra Completa* de Jordi Rubió i Balaguer (1887-1982). El Dr. Rubió —així l'anomenàvem els seus deixebles— ja en vida fou un veritable símbol, tant abans com després de la tràgica divisió de la història del nostre país que significà l'any 1939 (fi de la Guerra Civil). En aquell abans, ho era, de primer, pel que aportava, amb el treball de recerca i amb el mestratge, a la cultura catalana, i per la seva modèlica gestió institucional. Després de 1939, ho fou pel seu treball silenciós, també de recerca i de mestratge privat, dut a terme en el temps que li quedava lliure una vegada complertes les seves noves obligacions professionals en una editorial que li obrí les portes. Sempre un símbol.

Ara ens impressiona de veure els tretze volums que componen la seva obra. Tota ella recolza en una formació poc corrent, en una documentació de primera mà, en una interpretació original, en una delicada finor de judici. Treball silenciós, dic. I afegeixo: i poc afortunat. Així, la seva magnífica història de la literatura catalana havia aparegut trossejada en uns gruixuts volums que recollien les literatures hispàniques en conjunt. Hi era escrita en castellà i no se n'assabentà molta gent que seguia com podia els batecs de la cultura nostrada. Ara la història, traduïda al català i presentada sistemàticament, forma part de l'obra completa. I hi va de tronc amb els estudis sobre el lullisme, sobre el renaixement, sobre llibres i impressors, sobre la renaixença, sobre caires biogràfics i personals... Els volums són prologats per especialistes. Anys després de la seva mort, Rubió fa un toc d'atenció als interessats per la cultura.

L'obra de Rubió, la seva vida i les circumstàncies que les envoltaren foren glossades, en l'acte de presentació dels tretze volums d'aquella, pel P. Miquel Batllori i per Joaquim Molas. També hi intervingueren Josep Massot i Muntaner, director de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, que n'ha estat l'editor, i Manuel Jorba, director de la Biblioteca de Catalunya i digne successor del seu fundador i primer director. Arran de la presentació de la seva *Obra Completa*, la Biblioteca exposà una mostra de les publicacions de Rubió i una selecció de documents i de fotografies dels moments més significatius de la seva vida professional.

Lloc idoni per a l'acte —potser l'únic lloc idoni— era la Biblioteca de Catalunya. La biblioteca de l'IEC, fundada i dirigida per Rubió al si de l'Institut (i en una primera època establerta, com aquest, en un pis alt de l'actual Palau de la Generalitat de Catalunya, aleshores seu de la Mancomunitat), anà creixent, no a la babalà, sinó sàviament conduïda pel seu director fins a convertir-se en la institució més important del país en aquest terreny. En els primers anys trenta fou instal·lada, d'una manera tècnicament exemplar, al noble edifici que havia estat l'hospital de la Santa Creu. Encara hi és avui. Rubió hi abocà la seva perícia i el seu afecte, i tots dos hi eren ben manifestos. Com les altres institucions culturals del país, també la Biblioteca de Catalunya feia creure en un avenir venturós. Tanmateix, estava escrit que la bonança entrevista no duraria. El 26 de gener de 1939, dia de l'ocupació de Barcelona per l'exèrcit de Franco, Rubió era a la porta de la seva Biblioteca per a lliurar-ne les claus a qui li constés que n'havia d'ésser el nou director. Tenia 52 anys. Com he recordat, a partir d'aleshores, Rubió visqué al marge de les institucions.

Per això era un acte de justícia de fer la presentació de les seves obres, seixanta anys després, entre aquelles parets que l'hi havien vist com en disposava els espais, hi instal·lava llibres, revistes i papers, i hi acomplia les tasques de la direcció. [A. M. B. i M.]